

УДК 72.012:725.945(045)

Авдєєва М.С.¹ *к.арх., доцент,
Кириленко М.О. студент*

Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЕКТУВАННЯ МЕМОРІАЛЬНОГО КОМПЛЕКСУ

Розглядаються особливості архітектурно-планувальної організації меморіального комплексу в Україні на основі аналізу трагічних подій АТО.

Ключові слова: музей, музейно-меморіальний комплекс, АТО.

Актуальність. Потреба в створенні меморіальних комплексів завжди постає як наслідок трагічних дій, чи то теракт, чи війна. Військові дії на Сході України не стали виключенням. У всі часи людина намагалась увіковічити подвиг, перемогу чи жертвовність як окремої людини так і цілого народу. Пам'ятні місця перетворювались на меморіали та місця слави. З часом питанням увіковічення та збереження пам'яті про події подібного характеру стали приділяти більшу увагу. Меморіал важлива річ не тільки в історичному чи естетичному плані, такі місця мають велику ідеологічну і пізнавальну значимість. Військові дії або з ними пов'язані найчастіше потребують увіковічення саме через кількість втрат, руйнування тощо. Часто самого лише меморіалу як такого, не достатньо, з'являється необхідність в меморіальному комплексі для збільшення експозиції, музеєфікації, проведення екскурсій, проведення пізнавальних занять для дітей та дорослих.

Питання створення сучасного музейно-меморіального комплексу потребує нових прийомів і насамперед удосконалення самої концепції подібних комплексів що дасть змогу в повній мірі отримати інформацію, ознайомитись з певними аспектами та історією подій. Меморіальні музеї, присвячені видатним історичним подіям, державним, політичним, суспільним і військовим діячам, діячам науки, літератури і мистецтва створюються зазвичай на базі

¹ © Авдєєва М.С., Кириленко М.О.

пам'ятних комплексів, що охороняються державою або територій, на яких відбувалися події; будинків, садиб, квартир, пов'язаних з життям і діяльністю видатних діячів; колекцій меморіальних музейних предметів.

Мета. Визначити підхід до архітектурно-планувальної організації меморіальних комплексів з урахуванням сучасних музейних технологій.

Аналіз досліджень та публікацій за темою. Ця проблема розглядалась як на рівні архітектурно-планувальному, так і містобудівному. Вивченням цієї проблеми займалися: Кононов Ю. Ф., Разгон А. М., Жукова О.В., Єжов В.І. [1;2] Видатні архітектори світу також займалися питанням організації музеїв чи музейних комплексів: Кендзо Танге, Френк Ллойд Райт, Ле Корбюзьє, Норман Фостер, Френк Гері та багато інших.

Основна частина. На цей момент в Україні більшість музеїв та меморіалів це спадок радянської доби, проте багато чого змінилось саме впродовж останніх декількох років (2014-2017рр.). Саме трагічні дії стимулюють до переосмислення багатьох понять і в даному випадку змушують звернути увагу на нові принципи архітектурно-планувальних рішень. «Територія Гідності» міжнародний конкурс, що почав новий етап в створенні меморіалів в Україні. Як сам принцип конкурсу, так і проекти для незалежної України є новими і прогресивними. Бойові дії на Сході України також вже встигли отримати своє відображення в експозиції «Національного музею історії України у Другій світовій війні» та в «Музеї АТО» в Дніпрі. Можна виділити музейний комплекс «Меморіал пам'яті жертв Голодомору» в Києві (рис.1).

Цей музей знаходиться не на території безпосередньо причетній до самої трагедії, тобто не має на своїй території поховань, та місць пам'яті пов'язаного з геноцидом. Музей складається з меморіальної частини («Свіча пам'яті», скульптура дівчинки з колосками в руках «Гірка пам'ять дитинства» на площі «Жорна долі», янголи при вході до меморіалу, Алея «Чорні дошки») та Зали пам'яті (що фактично виконує функцію музею).

Рис.1 Інтер'єр та екстер'єр музею «Меморіал пам'яті жертв Голодомору»

Сьогодні музей став науково-дослідним, культурно-освітнім та науково-методичним закладом, що інформує суспільство про акт геноциду українського народу, вшановує пам'ять про кожного, хто загинув внаслідок трагедії. Прикметно, що на цей момент музей має не так багато допоміжних приміщень через максимальну інформативність та інтерактивність матеріалу й мінімум експонатів. Подібне рішення дає змогу міняти експозицію не використовуючи велику кількість архівних приміщень.

Доцільно привести ще один приклад – «Територія Терору» – меморіальний музей тоталітарних режимів, який створюється у місті Львові на території колишніх Пересильної тюрми № 25 та Львівського гетто. У музейному комплексі будуть розміщені об'єкти монументального мистецтва, тематичні експозиції та творчі інсталяції. Музей стане майданчиком для дискусій, лекцій, кінопоказів (рис. 2).

Військові дії на сході України, вже на даний момент є історичними подіями і вимагають вивчення і музеєфікації, а подвиги увіковічення. Особливої актуальності ця тема набуває сьогодні, коли необхідно звернути увагу на пізнавальний аспект музейно-меморіального комплексу. Подібне місце, що відображає конкретні події конкретного часу мають бути досліджені і максимально висвітлені, тим більше, коли мова йде про події кількарічної давнини. Тема розкриття змісту подій дуже важлива не тільки для

Проблеми розвитку міського середовища. Вип. 2 (18) 2017

музеїв чи інших освітніх закладів, а й для меморіальних комплексів. Надаючи меморіалу інформаційної складової необхідно сформувати багатофункціональний комплекс, що дає повну картину подій і освітлює всі аспекти впливу на людину.

Рис.2. «Територія Терору»

При формуванні музейного комплексу необхідно враховувати категорію музею, що визначається величиною фондів і кількістю відвідувань. При встановленні категорії музею враховуються якісні показники колекції і відвідуваності [3].

Містобудівна ситуація, безпосереднє оточення і власне ділянка музею мають істотний вплив на архітектуру будинку. Функціональна програма повинна вирішуватися в органічному зв'язку з природним і містобудівним оточенням.

Таблиця 1

Показники діяльності	Категорії музеїв				
	Категорія музею				
	I	I	II	III	V
Відвідуваність музею в рік, тис. чол.	400 і більше	150-400	100-150	20-100	10-20
Кількість одиниць зберігання, тис.	150 і більше	75-150	30-75	10-30	2-10

Таблиця 2

Принципи організації музеїв масової мережі						
Музеї	Групи міст по чис. насел.	Експозицій на площа, 1 м ²	Експозицій на площа на 1 тис. жителів	Кількість відвідувань на 1 тис. жителів у рік	Кількість експонатів в експозиції на 1 м ² залів	Кількість експонатів фонду на 1 м ² площі
Історичні	Найкрупніші	2500-2000	2,2	0,3	7	350
	Крупні	1600	3,8	0,5	5	300
	Великі	800	5	0,7	3,5	220
	Середні	500	8	0,8	3,2	200
	Малі	300	30	1,75	3	150

Історично єдино можливе місце розташування музею в місті – виключно центр – і сьогодні зберігає свою актуальність. Музеї мають бути провідними об'єктами формування загальноміського ансамблю. Дотримання цієї вимоги забезпечує рівнодоступність музею для відвідувачів з різних районів. Слід зазначити, що необхідним є близькість парку – для пристрою відкритої експозиції, природного захисту від шуму і забруднень і створення рекреаційних зон.

Узагальнення досвіду дає можливість сформулювати підхід до архітектурно-планувальної організації та вибору місця розташування

меморіального комплексу, де враховується: соціальна потреба, призначення і специфіка музею, характеристика міста, природне оточення, містобудівна ситуація, транспортна доступність. Ділянка музею має включати наступні функціональні зони: вхідну, експозиційну, рекреаційну та господарську. Площа ділянки музею залежить від величини і характеру колекцій. Будівля музею слід розміщувати на ділянці з відступом не менше 15 м від червоних ліній забудови та міських магістралей з метою створення озелененої захисної зони. Ділянка музею повинна представляти можливість для розширення будівлі в майбутньому та мати резервні площі для утворення нових функціональних приміщень (науково-дослідницьку, науково-методичну) [3].

Таблиця 3

Залежність площ експозиції і ділянки

Експозиційна площа, м ²	500	1000	1500	2000	2500	000
Площа ділянки, га	0,5	0,8	1,2	1,5	1,8	

Дослідження доводять, що необхідно вийти на певні прийоми формотворчі, архітектурно-планувальні та містобудівні для як найповнішого впливу на людину, через об'ємно-просторові рішення, викликати у відвідувача відповідні емоції. В кожному окремому випадку необхідно дослідити підхід до образного рішення, розташування в просторі, надання образу особливостей, притаманних унікальному музейно-меморіальному комплексу.

Необхідно при проектуванні звертати увагу на озеленення, його доцільність для отримання певного візуального ефекту.

Висновок. Узагальнення досвіду утворення сучасних музейно-меморіальних комплексів дає уявлення про необхідність розширення звичного функціоналу подібних комплексів і про необхідність надання музеям нового спектру діяльності. Можна виділити наступні сфери впливу музейно-меморіальних комплексів: музейна; науково-дослідна; культурно-освітня; науково-методична; соціальна; психологічна; культова.

Список використаних джерел:

1. Жукова. О. В. Музеїфікація замкових комплексів Хмельниччини як один з факторів розвитку туризму в області / О. В. Жукова // Вісн. нац. ун-ту «Львів. політехніка». [Сер.] Архітектура : [зб. наук. пр.]. — Л., 2005. — № 531 : Архітектура і туристичний бізнес. — С. 165–167.)

2 Разгон А.М. Общетеоретические вопросы музееведения в научной литературе социалистических стран / А.М. Разгон // Музейное дело и охрана памятников – М.: 1984. Вып.1./ГБЛ. Информкультура. - 40 с.

3. Рекомендации по проектированию музеев: ЦНИИЭП им. Б.С. МЕЗЕНЦЕВА ГОСГРАЖДАНСТРОЯ – М.: Стройиздат, 1988. - 42 с.

Аннотация

Рассматриваются особенности архитектурно-планировочной организации мемориального комплекса в Украине на основе анализа трагических событий АТО.

Ключевые слова: музей, музейно-мемориальный комплекс, АТО.

Abstract

The features of the architectural and planning organization of the memorial complex in Ukraine are considered on the basis of the analysis of the tragic events of the ATO.

Key words: museum, museum-memorial complex, ATO.

Стаття надійшла до редакції у березні 2017р.

УДК 728.2:72.036:351.778.52(477-25),19”

Агеєва Г.М.²

к.т.н., с.н.с., завідувач кафедри

Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ПЕРЕПЛАНУВАННЯ ПРИБУТКОВИХ БУДИНКІВ: ПРОЕКТНА ПРАКТИКА КИЄВА

Наведені результати дослідження проектних рішень реконструкції прибуткових житлових будинків Києва. Проаналізовані методи та прийоми, найбільш поширені для будівельної практики міста. Серед

² © Агеєва Г.М.